

Kapitel 27

Participium

El participio

Participium er det verbale adjektiv. Det kan udfylde samme funktioner som et almindeligt adjektiv, hvilket vil sige at det kan stå attributivt, det kan være subjekts- eller objektsprædikat, og det kan substantiveres og dermed stå som subjekt, objekt og styrelse. Participtet kan modificeres af et adverbium lige som et almindeligt adjektiv. Bortset fra nogle få uregelmæssige former ender participtet på *-ado* eller *-ido* (se 2.1.1.3).

I nævnte funktioner kongruerer participtet altid med den størrelse den referer til eller siger noget om, og det gælder - modsat dansk - også når det danner passiv (se 23.5.1):

<i>El lunes fueron sorprendidos militantes del partido de Gobierno en una cabina pública de Internet (País)</i>	I mandags blev aktive fra regeringspartiet overrasket i en offentlig internetcafe
---	---

Det eneste tilfælde hvor participtet ikke bøjes, er når det indgår i en perifrasis med *haber* og danner en af de såkaldte sammensatte verbalformer. Det bundne pronomen har tvungen transposition, d.v.s. at det altid skal stå foran hjælpeverbet:

<i>la ventana ha quedado abierta (Cor)</i>	vinduet er forblevet åbent
<i>unos guerrilleros habían intentado pasar la frontera (Pin 158)</i>	nogle guerillaer havde forsøgt at krydse grænsen
<i>creí que me habían visto (Muñ 13)</i>	jeg troede de havde set mig

Participtet indgår også i en perifrasis når det danner passiv med *ser* (diskuteres i 23.10); se 23.5.1 og 23.5.2 ang. passiv med *ser* og *estar*.

27.1 Participtets verbale funktioner

Når participtet står som attributiv, prædikat eller i en absolut konstruktion, kan det have samme led tilknyttet som de finite former af samme verbum. Participtet findes især med præpositionsobjekt, men også direkte og indirekte objekt samt adverbier er almindelige. Bortset herfra adskiller participtet i adjektivisk funktion sig ikke fra de almindelige adjektiver:

<i>ellos están acostumbrados a dormir en camas duras (Mog 25) → se acostumbró a dormir ...</i>	de er vant til at sove i hårde senge → han vænnede sig til at sove ...
<i>ni yo mismo [...], convertido en personaje de tercera categoría (Muñ 55) → me convertí en ...</i>	ikke engang jeg selv [...], som var blevet forvandlet til en tredjerangsperson → jeg blev forvandlet til ...
<i>Dormía abrazado a Clara (All 30) → abrazó a Clara</i>	Den [hunden] sov tæt sammen med Clara → han omfavnedes Clara

Når participiet ikke kommer af et refleksivt verbum, kan det have agens.

27.2 Participiet som attributiv

Participiet kan stå attributivt på samme måde som et adjektiv, men det er næsten altid efterstillet (se *det attributive adjektiv*, 4.2.1).

<i>los estados federales o muy descentralizados</i> (Lor 102)	de federale eller meget decentraliserede stater
<i>podía tratarse de un animal exótico cazado por el tío explorador en alguna región remota del mundo</i> (All 30)	det kunne dreje sig om et meget eksotisk dyr fanget af eventyr-ønklen i en fjern egn af verden
<i>Juana Rosa con el pelo liso y peinado con la raya en el centro</i> (Muñ 14)	Juana Rosa med glat hår der var redt med skilning i midten

Det er værd at bemærke at et attributivt participium på samme tid kan have tilknyttet både en adverbial bestemmelse som et adjektiv (*muy*) og et adverbial (*las separaron del pueblo*), der jo er et primært sætningsled som hører til verbet:

<i>Ellas eran mujeres muy separadas del pueblo</i> (Mog 30)	Det var kvinder [som levede] meget adskilt fra landsbyen
---	--

Participiet kan altså samtidig fungere som adjektiv og verbum.

27.3 Participiet som prædikativ

Participiet kan som nævnt fungere som alle typer af prædikativ.

27.3.1 Participiet som subjektsprædikativ

Se beskrivelse af subjektsprædikativ?1.1.5.1, og passiv med *ser* og *estar* henholdsvis 23.5.1 og 23.5.2:

<i>las cadenas estaban rotas y él estaba acá</i> (Mog 37)	kæderne var sprængte, og han var her
---	--------------------------------------

27.3.2 Participiet som frit prædikativ

Som frit eller sekundært prædikativ (se 1.1.5.3) er participiet meget almindeligt:

<i>Daniel..., agazapado contra el suelo, espiaba las conversaciones desde allí</i> (Del 12)	Trykket ned mod gulvet udspionerede Daniel samtalerne derfra
<i>y a la altura de Guayaquil murió consumido por la fiebre</i> (All 28)	Og ud for Guayaquil døde han fortæret af feberen
<i>Su madre suspiró, rendida</i> (Del 14)	udmattet sukkede hans mor

27.3.3 Participiet som objektsprædikativ

Objektsprædikativet og de verber det forekommer ved, er beskrevet i 1.1.5.4, infinitiv som objektsprædikativ i 25.3. Objektsprædikativ er en af partiicipiets almindelige funktioner:

<i>y esto lo dejaban botado</i> (Mog 30)	og det her lod de ligge og flyde
<i>al entrar en su cuarto me lo encontraba virtuosamente inclinado sobre la mesa</i> (Muñ 17)	idet jeg kom ind i værelset, mødte jeg ham dydigt lænet ind over bordet
<i>tienen convocado desde antes de las elecciones un congreso para los días 16, 17 y 18 de junio</i> (País)	allerede før valget har de indkaldt til en kongres den 16., 17. og 18. juni

27.4 Det substantiverede participium

På samme måde som adjektivet, kan også partiicipiet substantiveres v.h.a. artiklen (se 3.2.5.1) og derved fungere som et substantivisk led:

<i>No fui el único hipnotizado</i>	Jeg var ikke den eneste der var hypnotiseret
<i>Quisiera pedirle un comentario en torno a lo manifestado por el doctor Alfonso Barrantes</i> (Mog 27)	Jeg ville gerne bede Dem om en kommentar til det af doktor Alfonso Barrantes udtrykte

27.5 Participium i absolut konstruktion

Den absolutte konstruktion er blevet beskrevet som en substantivisk størrelse med et infinitiv verbum der udgør resten af udsagnet (er prædikat), men når det infinitive verbum er et participium kan denne størrelse i mange tilfælde kun blive til subjekt i en passiv sætning:

<i>Hecho esto me di la vuelta</i> (Muñ 27)	Efter det var gjort, vendte jeg mig om
<i>visto que no viene tu hermano, demos comienzo a la cena</i> (Por 166)	lad os begynde på middagen, nu vi har set at din bror ikke kommer
<i>Ya recogida la última papeleta del examen, ya terminada la carrera [...] volví a mi antiguo piso</i> (Muñ 32)	Da det sidste eksamenspapir var hentet, uddannelsen var slut [...] tog jeg tilbage til min gamle lejlighed

I ovenstående eksempler er der tale om transitive verber, og de får i de fleste tilfælde passiv betydning, idet *substantivet* ville være subjekt i en tilsvarende passiv sætning (*cuando fue recogida la última papeleta,...*) eller direkte objekt i en aktiv sætning (*cuando habíamos hecho esto,...*). Ved intransitive verber, der altså ikke kan have objekt, fås normalt en aktiv betydning, hvor *substantivet* kunne være subjekt i en fuld sætning:

<i>en el pueblo estuvieron sin campanas hasta que concluida la guerra, regaló una nueva don Antonio</i> (Del 100) → <i>cuando había concluído la guerra</i>	de var uden kirkeklokker i landsbyen indtil don Antonio, da krigen var slut, gav [dem] en ny → da krigen var slut
---	---

Transcurridos más de cien días desde que fue elegido presidente y justo 200 desde que lo es en la práctica, Vladimir Putin sigue siendo un enigma (País)

Mere end 100 dage efter Vladimir Putin blev valgt til præsident og præcis 200 siden han blev det i praksis, er han stadig en gåde

27.6 Verber med dobbelt participium

En del verber har både en regelmæssig og en uregelmæssig form (*despertar* → *despertado* → *despierto*). Den regelmæssige form bruges verbalt, hvilket vil sige i de sammensatte verbalformer (*lo he despertado* - jeg har vækket ham) og i passiv (*Juan fue despertado por su padre* - Juan blev vækket af sin far), mens den uregelmæssige bruges som adjektiv (*está despierta* - hun er vågen).

Blandt andre følgende verber har et uregelmæssigt participium som adjektiv: *bendecir* → *bendito* → *bendecido*; *confundir* → *confuso* → *confundido*; *expresar* → *expreso* → *expresado*; *hartarse* → *harto* → *hartado*; *imprimir* → *impreso* → *imprimido*; *llenar* → *llenado* → *lleno*; *oprimir* → *opreso* → *oprimido*; *prender* → *preso* → *prendido*.

Følgende verber har også to former, men her er den uregelmæssige mest almindelig i alle funktioner: *romper* → *roto* (*rompido*); *freír* → *frito* (*freído*); *proveer* → *provisto* (*proveído*). Som adjektiv har vi f.eks. *un vaso roto* (et smadret glas), som verbum *he roto el vaso* (jeg har smadret glasset) og i passiv (*el vaso fue roto* - glasset blev smadret).

Verbet *matar* har også både regelmæssigt og uregelmæssigt participium: *matado* og *muerto*. Sidstnævnte er egentlig participium af *morir*, men det bruges i Spanien til at danne passiv af *matar*, så det hedder:

Jorge ha matado a Javier

Jorge har dræbt Javier

men

Javier fue muerto por Jorge

Javier blev dræbt af Jorge

I dele af Latinamerika (i hvert tilfælde i Peru og Argentina) bruges dog den regelmæssige form, men i nogle områder kan der være tale om en stilmæssig forskel, således at *fue muerto* tilhører et højere sprogligt / socialt niveau end *fue matado*:

Javier fue matado por Jorge

Javier blev dræbt af Jorge